

Kriittinen pedagogiikka ja aktiivinen kansalaisuus

Osku Haapasaari

9.3.2022

Kuvat Unsplash, UNICEN Argentina, FFRC Sustainable Development Futures

UNIVERSITY
OF TURKU

Tämän luennon aiheita

- Aktiivinen kansalaisuus
 - Erityishuomio kriittisyydessä
 - Kriittisyys suomalaisessa koulutusjärjestelmässä
- Kriittiset kansalaistaidot ja kriittinen pedagogiikka
- Mikä voi estää yksilön aktiivisen kansalaisuuden toteutumisen?
 - Keskustelua
- Lähteet

Mentimeter

- Mene älypuhelimellasi osoitteeseen <http://www.menti.com>
- Syötä kenttään koodi 3851 9720

Kriittisyys opetussuunnitelmissa

- Kriittisyys kansalaistaitona suomalaisessa yhteiskunnassa
- Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014:
 - S. 13 ”Arvokeskustelu oppilaiden kanssa ohjaa oppilaita tunnistamaan ja nimeämään kohtaamiaan arvoja ja arvostuksia sekä pohtimaan niitä myös kriittisesti.”
 - S. 13 ”Sivistynyt ihminen pyrkii toimimaan oikein, itseään, toisia ihmisiä ja ympäristöä arvostaen. Hän osaa käyttää tietoa kriittisesti.”
 - S. 14 ”Yhdessä toimiminen edistää oppilaiden luovan ja kriittisen ajattelun ja ongelmanratkaisun taitoja...”
- Kaiken kaikkiaan sana ”kriittisyys” eri muodoissaan esiintyy tekstissä yli 100 kertaa, yleensä suhteessa tietoon, tarkasteluun, lukutaitoon ja ajatteluun, mutta myös arvoihin
 - Elämänkatsomustiedon oppiaineessa erityismainintana ”kriittinen toiminta”

Kansalaisen kriittisiä taitoja

- Kriittisyys tietoa kohtaan
 - Lähdekriittisyys
 - Kriittinen lukutaito
 - Kriittinen tarkastelu
 - Critical thinking
- Kriittisyys arvoja kohtaan
 - Itsereflektion taidot
- Kriittisyys valtarakenteita kohtaan
 - Eryteisesti kriittisen pedagogiikan alaa

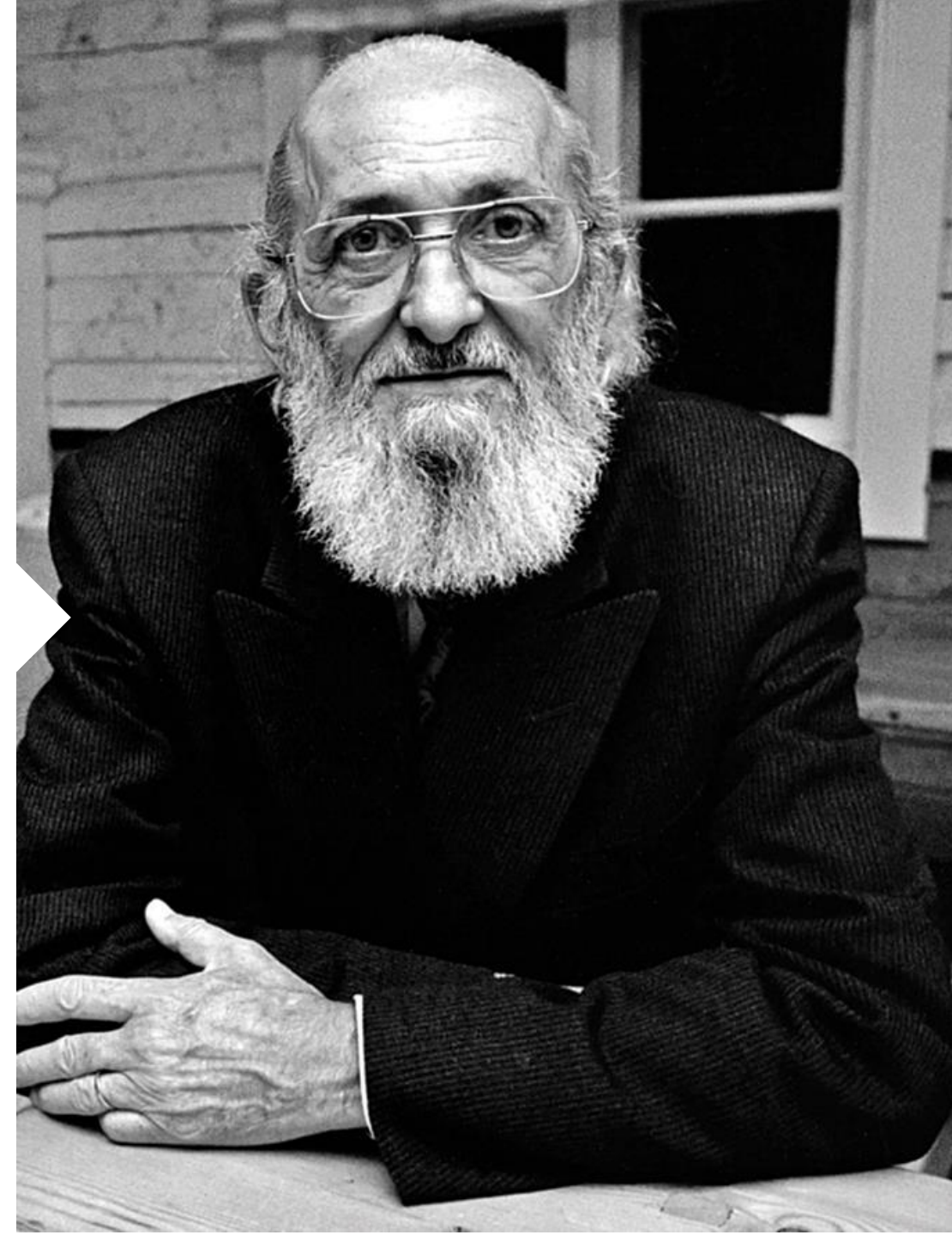
Kuva: Unsplash

Kriittinen pedagogiikka

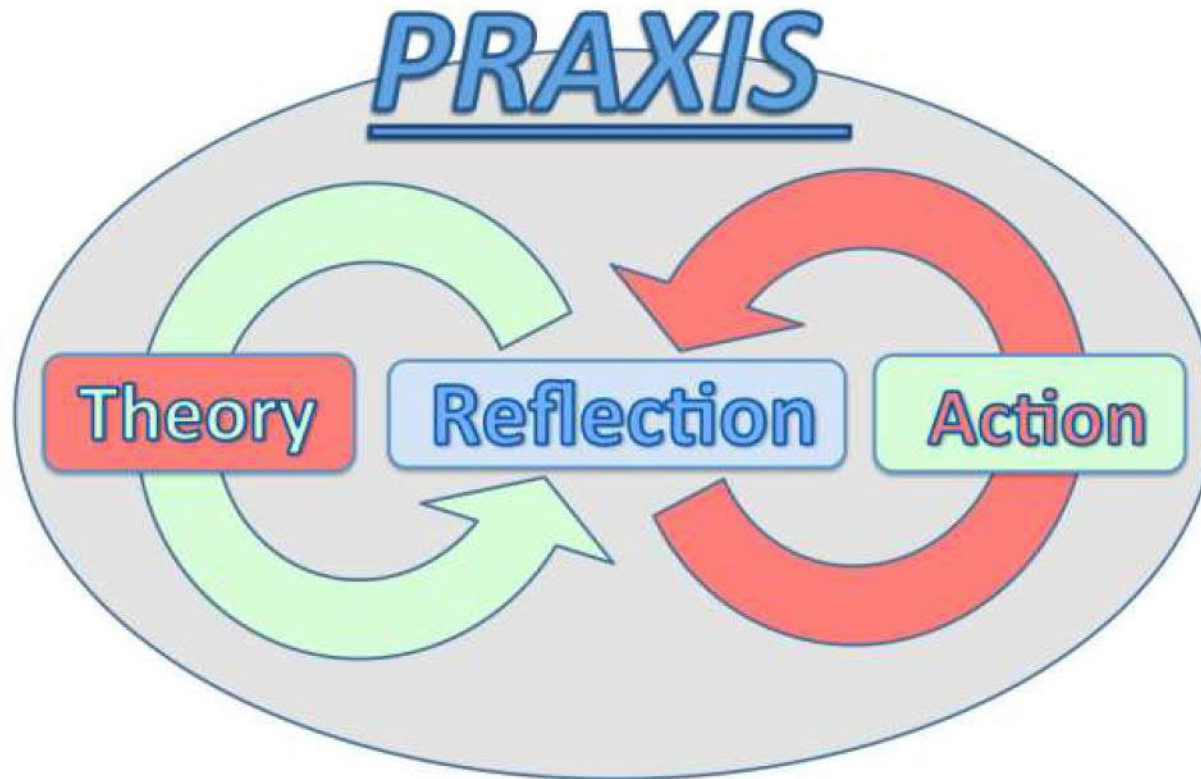
- Paolo Freire (1921 – 1997)
 - Pääteos Sorrettujen pedagogiikka, ilmestyi englanniksi 1970 ja suomeksi 2005
- Kiinnittää huomiota valtaan, arvoihin
- Tallettava opetus
- Dialoginen opetus
- Sorto

Kuva: UNICEN Argentina

*“the praxis:
reflection and action upon the world,
in order to transform it”*

(Freire, 1970)

Kriittinen pedagogiikka

- Opettajat ja oppilaat saavuttavat oppimisen reflektion kautta, vuorovaikutteista ja kaksisuuntaista oppijoiden ja opettajien välillä
- Rikkoo dikotomian oppilaiden ja opettajien välillä
- Sorto ja sorrettuna oleminen nojaavat hegemonian käsitteeseen
- Marxistinen puritanistinen kriittinen pedagogiikka: tavoitteena vapautuminen sorrosta
- Vrt. Suomessa yleistynyt liberaali kriittinen pedagogiikka: tavoitteena vapaus
- Kriittisen pedagogiikan näkökulmasta kaikki koulutus on poliittista, ei voida opettaa kriittisiä taitoja ilman poliittista ajattelua

Aktiivinen kansalainen

- Voiko passiivinen kansalainen olla hyvä kansalainen?
- Minimaalinen kansalaisuus
 - Yksilöllä on passi, kansalaisuus ja äänioikeus
 - Tottelee lakeja ja elää yhteiskunnan sääntöjen mukaan
- Maksimaalinen kansalaisuus
 - Yksilö kokee olevansa osa elävää demokraattista yhteisöä
 - Identiteetti
 - Tiedostaa vastuunsa ja oikeutensa, yhteisen hyvän
 - Kyseenalaistaa, perehtyy ja muodostaa kannan tärkeimpiin yhteiskunnallisiin asioihin
 - Osallistuu demokraattisiin prosesseihin ehkä muillakin tavoin kuin äänestämällä

Keskustelua

- 3 min itsenäistä pohdintaa, kirjaa ylös ajatuksiasi
- 15 min keskustelu kolmen-neljän hengen ryhmissä, käykaa läpi listanne ja keskittykää erityisesti niihin kohtiin jotka eroavat
- Perustelkaa näkemyksenne
- Dialogisuuden periaatteet
- Antakaa jokaiselle mahdollisuus esittää ajatuksensa
- Ryhmäkeskustelun jälkeen puhutaan yhdessä

Mikä voi estää yksilön aktiivisen kansalaisuuden toteutumisen?

Mentimeter

- Mene älypuhelimellasi osoitteeseen <http://www.menti.com>
- Syötä kenttään koodi 3851 9720

Lähteitä ja lisälukemista

- Oxley & Morris (2010)
Towards a framework for critical citizenship education
https://www.researchgate.net/publication/248993870_Towards_a_framework_for_critical_citizenship_education
- Hyslop-Margison & Thayer (2009) Teaching Democracy: Citizenship Education as Critical Pedagogy. Sense Publishers.
- McLaughlin, T. H. (1992) Citizenship, diversity and education: A philosophical perspective. Journal of Moral Education Vol. 21 Issue 3, p. 235.
- Mannion, J. (2015).
<https://www.slideshare.net/JamesMannion/research-ed-brighton-slides>
- Heggart, Flowers, Burridge & Arvanitakis (2017)
Refreshing critical pedagogy and citizenship education through the lens of justice and complexity pedagogy
https://www.researchgate.net/publication/329419682_Refreshing_critical_pedagogy_and_citizenship_education_through_the_lens_of_justice_and_complexity_pedagogy
- Heggart, Flowers (2019)
Justice Citizens, Active Citizenship and Critical Pedagogy: Reinvigorating Citizenship Education
<https://democracyeducationjournal.org/home/vol27/iss1/2/>
- Freire, Paulo (1972). Pedagogy of the Oppressed. New York: Herder and Herder..

Kiitos!

osku.haapasaari@utu.fi
sdfutures.fi

And
Kindness

**UNIVERSITY
OF TURKU**